

Tomasz Ratajczak

VIII Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Kraków – Lwów: książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX wieku”, Kraków 16–18 listopada 2005 r.

W listopadzie 2005 roku Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Akademii Pedagogicznej im. KEN. w Krakowie już po raz ósmy zorganizował konferencję z cyklu „Kraków – Lwów: książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX wieku”. Tym razem w trzydniowym programie obrad znalazło się łącznie aż 80 referatów i komunikatów. Wygłosili je przedstawiciele różnych orientacji badawczych (m.in. bibliolodzy, literaturoznawcy i politolodzy) z polskich i ukraińskich ośrodków akademickich (Bydgoszczy, Drohobycza, Katowic, Kielc, Krakowa, Lublina, Lwowa, Łodzi, Opola, Rzeszowa, Torunia, Wrocławia, Zielonej Góry i innych). Warto odnotować, że wśród referentów byli także bibliotekarze i historycy reprezentujący Bibliotekę Narodową w Warszawie, Bibliotekę Śląską w Katowicach, Instytut Pamięci Narodowej w Krakowie, Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu oraz Płockie Towarzystwo Naukowe.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonał Rektor Akademii Pedagogicznej – dr hab. Henryk Żaliński prof. AP, natomiast wystąpienia powitalne wygłosili: dziekan Wydziału Humanistycznego AP – dr hab. Kazimierz Karolczak prof. AP oraz dyrektor Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa AP, a zarazem przewodnicząca Komitetu Naukowego Konferencji – dr hab. Halina Kosętko prof. AP. Tak jak poprzednimi laty ósme spotkanie na temat ruchu wydawniczego oraz dziejów książki i prasy Krakowa i Lwowa w XIX i XX w. podzielono na obrady plenarne (zaplanowano je w pierwszym dniu i na zakończenie konferencji) i w sekcjach (tych ostatnich utworzono cztery: „Książki i wydawnictwa XIX i XX w.”, „Biblioteki XIX i XX w.”, „Czasopiśmiennictwo XIX i XX w.” i „Kultura literacka XIX i XX w.”).

W czasie obrad plenarnych dominowały problemy dotyczące Krakowa i Lwowa. Tematykę lwowską poruszyła w swoim referacie prof. dr hab. Anna Aleksiewicz (Uniwersytet Wrocławski), która na przykładzie źródeł do dziejów Zakładu Pillerów we Lwowie ukazała przyszłym badaczom historii książki polskiej kierunki poszuki-

wań i możliwości badawczych, tym bardziej że na szczegółowe opracowanie wciąż oczekuje działalność najwybitniejszych drukarzy, księgarzy i wydawców, którzy w warunkach zaborów odegrali istotną rolę w rozwoju kultury narodowej. Kolejną prelegentką, dr hab. Zofia Sokół prof. AŚ (Akademia Świętokrzyska), z werwą i dużym zaangażowaniem dokonała próby zbiorowej charakterystyki lwowskich redaktorek, dziennikarek, publicystek i wydawczyń działających w latach 1783–1918, zaś prof. zw. dr hab. Jerzy Jarowiecki (Akademia Pedagogiczna) w obszernym wystąpieniu *Krakowski „Dziennik Polski” (1940–1945) na tle konspiracyjnej prasy ugrupowań demokratycznych w okresie okupacji* przybliżył zebrany kilka kwestii: powstanie i rozwoju „Dziennika Polskiego”, jego organizację i kolportaż, analizę zawartości treściowej oraz współpracę twórców pisma z redakcjami pozostałych periodyków konspiracyjnych. Referat dra Artura Znajomskiego (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) dotyczył wkładu lwowskiego środowiska naukowego w rozwój bibliografii polskiej od połowy XIX wieku do roku 1939, z kolei dr Bronisława Kulka (Akademia im. J. Długosza) przedstawiła lwowskie i krakowskie biblioteki gimnazjalne w dobie autonomii galicyjskiej. Tego samego dnia uczestnicy obrad z dużym zainteresowaniem wysłuchali Andrzeja Znamirońskiego (Dom Kultury „Podgórze” w Krakowie), który omówił motywy lwowskie na ekslibrisach grafików polskich i ukraińskich.

Wśród wystąpień plenarnych kończących konferencję na uwagę zasługiwały zwłaszcza trzy: dr hab. Marii Konopki prof. AP, dr Ewy Wójcik oraz dr Grażyny Wrony – te trzy panie reprezentowały gospodarzy sesji. Prof. M. Konopka pięknym językiem zobrazowała dokonania zasłużonego wydawcy literatury Młodej Polski (B. Połoniecki zasłynął m.in. edycją poematu J. Kasprowicza *Chrystus*, skonfiskowanego przez cenzurę). Dr E. Wójcik dzięki uważnej lekturze pamiętników znanych lwowian przedstawiła metody działania, przebieg kariery czy też przyczyny upadku niektórych przedstawicieli lwowskiego środowiska księgarskiego, zaś dr G. Wrona, analizując dokumenty znajdujące się w zbiorach Archiwum Państwowego w Krakowie, w Zespołach Akt Starostwa Grodzkiego Krakowskiego i Sądu Okręgowego w Krakowie, zrekonstruowała listę „krakowskich książek zakazanych” w latach trzydziestych ubiegłego wieku.

Referaty zgrupowane w bloku dotyczącym książek i wydawnictw (15 wystąpień) otworzyła prof. zw. dr hab. Hanna Tadeusiewicz (Uniwersytet Łódzki), która przypomniała sylwetkę Józefa Chęcińskiego – drukarza i księgarza lwowskiego; z kolei mgr Monika Rausz (Akademia Pedagogiczna) omówiła przewodniki po Lwowie i okolicach wydane w XIX i pierwszej połowie XX wieku. Podobną tematykę zaprezentowała dr Maria Pękalska (Uniwersytet Wrocławski) w referacie na temat literatury turystyczno-krajoznawczej w repertuarze wydawców krakowskich i lwowskich w dwudziestoleciu międzywojennym.

Wśród wystąpień omawiających biblioteki Krakowa i Lwowa (12 referatów) z dużą uwagą wysłuchano m.in. ks. dra Stanisława Cieślaka SJ (Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna IGNATIANUM), który mówił o nabytkach książkowych dla biblioteki Domu Rekolekcyjnego OO. Jezuitów we Lwowie (1913–1926), doc.

Olę Ciwkacz (Uniwersytet Przykarpcki im. W. Stefanyka), mówiącą o „Światowidzie” jako pierwszym katalogu zaginionej biblioteki im. W.N. Smagłowskiego w Stanisławowie, oraz dra Kazimierza Adamczyka (Akademia Bydgoska im. Kazimierza Wielkiego) prezentującego zasoby bibliotek zakładowych, seminaryjnych i instytutowych Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie.

Liczba zgłoszonych referatów z zakresu prasoznawstwa (23 wystąpienia) wymusiła na organizatorach konferencji utworzenie dwóch sekcji czasopiśmienniczych. Tę pierwszą rozpoczęła dr hab. Grażyna Gzella prof. UMK (Uniwersytet Mikołaja Kopernika), która w zajmujący sposób przedstawiła sylwetki redaktorów lwowskich i krakowskich „pism dla ludu” w XIX w.; natomiast tę drugą – dr Andrzej Kaleta (Akademia Świętokrzyska), który swoje wystąpienie poświęcił omówieniu tematyki i metod popularyzacji książek na łamach „Przeglądu Powszechnego” w latach 1884–1918.

Na osobną grupę wystąpień złożyły się referaty podejmujące próbę scharakteryzowania kultury literackiej nie tylko Krakowa i Lwowa w XIX i XX w., ale w ogóle terenów byłego zaboru austriackiego. W tym bloku obrad spośród piętnastu wygłoszonych tekstów cztery wywołały najdłuższe dyskusje: dr Marii Jazowskiej-Gumulskiej (Akademia Pedagogiczna) na temat *Dzieci Lwowa* Heleny Zakrzewskiej jako dokumentu literackiego epoki, mgra Jana Oberbeka o życiu i twórczość muzycznej Jana Nepomucena Bobrowicza, dra Tomasza Ratajczaka (Uniwersytet Zielonogórski) o pieśniach religijnych w galicyjskim obiegu jarmarczno-odpustowym (XIX–XX w.), a zwłaszcza dra hab. Krzysztofa Woźniakowskiego prof. AP (Akademia Pedagogiczna) o wojennych książeczkach Magdaleny Samozwaniec.

Wymienione z konieczności tylko niektóre wystąpienia ukazały, że konferencja o książkach, czasopismach i bibliotekach Krakowa i Lwowa w XIX i XX wieku obfitowała zarówno w referaty natury ogólnej, jak i wnikliwe studia przypadków, udowadniając tym samym, że możliwa jest współpraca i konstruktywna dyskusja między badaczami uprawiającymi różne dyscypliny. Zwłaszcza referaty wygłoszone w ramach poszczególnych bloków tematycznych niejednokrotnie były tylko wprowadzeniem do interesującej wymiany opinii, zatem dobrze się stało, że organizatorzy spotkania wygospodarowali czas na dyskusje i częste „przerwy na kawę”, umożliwiając kontynuowanie rozmów i wzajemne poznanie się. Kilka wystąpień konferencyjnych było udanymi debiutami naukowymi – w tym kontekście warto wymienić mgr Wandę Matras (Akademia Pedagogiczna) oraz mgr Bognę Szafranec (Uniwersytet Opolski).

Konferencji towarzyszyły wystawy: „Motywy lwowskie na ekslibrisach grafików polskich i ukraińskich” autorstwa A. Znamirowskiego oraz przygotowana przez J. Oberbeka ekspozycja ilustrująca działalność wydawniczo-księgarską Jana Nepomucena Bobrowicza. Uczestnicy konferencji z wielką przyjemnością wysłuchali także koncertu utworów gitarowych J.N. Bobrowicza w wykonaniu Jana Oberbeka.